

ISBN: 978-605-80300-1-5

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 192

İnceleme

Editör

Yusuf Genç

Kapak

Simurg Interdisciplinary Studio

Düzeltili

Abdurrahman Mihçioğlu

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Kasım 2019
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Sertifika No: 40421

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.

No: 51 Sefaköy Küçükçekmece / İstanbul

Tel: 212 624 2111

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Gelenekten Modernliğe Osmanlı

BEDRİ GENCER

KETEBE

Bedri Gencer

7 Nisan 1968'de Konya'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1984 yılından itibaren Fatih'te çeşitli âlimlerden klasik medrese usûlü Arapça ve İslâmî ilimler tahsil etti, M. Emin Saraç hocadan icazet aldı. 1991'de Mimar Sinan Üniversitesi'nden Sosyoloji lisans, 1993'de Marmara Üniversitesi'nden İktisat Tarihi yüksek lisans, 1998'de İstanbul Üniversitesi'nden Uluslararası İlişkiler doktora derecesi, 2004'te Siyaset Bilimi doçenti unvanını aldı. 2009'da hâlen öğretim üyesi olarak çalıştığı Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü'nde profesör oldu. Profesyonel yazı hayatına 1986'da *İlim* ve *Sanat* dergisinde başlayan Gencer'in birçok popüler ve akademik dergide Türkçe ve İngilizce makaleleri yayınlandı. 1988'de *Argos*'ta yayınlamaya başladığı, belli başlı antolojilere giren şiirlerini henüz kitaplaştırmadı. Öğrencilik yıllarında İngilizce ve Arapça'dan tercümelemler yaptı. *İslâm'da Modernleşme, 1839-1939* (2008), *Hikmet Kavşağında Edmund Burke ile Ahmed Cevdet* (2011), *Modernliğin Hikmetinden Sual* (2016) isimli eserleri yayınlandı. Evli ve iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

HUTBE	13
--------------------	----

MUKADDİME

KEŞF-İ KADİM OLARAK OSMANLI MODERNLEŞMESİ İNCELEMESİ

Sürekliplik İçinde Değişme	17
Asıldan Arızaya.....	23
Birincil ve İkincil Maksatlar	33
Kolaylığa Karşılık Zorluk	39

FASIL BİR

DİN İLE DEVLET ARASINDA

İlden Geçilir Töreden Geçilmez	42
Ne İlden Ne Töreden Geçilir	50
Dinde Hak Yolun Bayraktarı	58
Fakirler Diyarından Fakihler Devletine	67
Devletin Bekâsı Dinin Bekâsıdır.....	73

FASIL İKİ

GELENEKTEN MODERNLİĞE

Filolojik Medenileşmeden Sosyolojik Modernleşmeye.....	85
Değişme Normundan Modernleşme Teorisine	94
Medenileşmeden Modernleşmeye.....	102
Acemleşme Olarak Modernleşme	109

Evrensel Modernleşmeden Batılı Modernliğe.....	113
Fitrî Modernleşmeden Gayr-i Fitrî Modernleşmeye.....	118
Evrensel Medeniyet Olarak Osmanlı.....	127
Osmanlı Büyüklüğünün Sırrı	136

FASIL ÜÇ

YAVUZ ADAMDAN HASTA ADAMA

Aşk İdealinden Hikmet İdeasına.....	147
Kadim Dosttan Modern Düşmana	152
Batılı İmparatorдан Doğulu Derebeyine	160
Uğursuz Rus'tan Ezeli Düşmana.....	167
Türk Korkusundan Şark Meselesine.....	170
Siyasetten Politikaya.....	177
Problemden Meseleye.....	184
Harpten Diplomasiye	190
Osmanlı Islahına Karşı Rus İfsadı.....	200

FASIL DÖRT

OSMANLI KARŞISINDA BATI

Asya/Avrupa Ayırımından Doğu/Batı Ayırımına.....	207
Batı'nın Aynasında Rusya.....	216
Rus Meselesi Olarak Şark Meselesi	222
Rusya'nın Aynasında Batı.....	229
Batı'nın Aynasında Türkiye.....	234
Modernleşme Krizinin Günah Keçisi	240
Barbar Türk'ten Yobaz İslâm'a	246
Osmanlı Çöküşü Efsanesinin Çöküşü	249

FASIL BEŞ

BATI KARŞISINDA OSMANLI

BATI İLE TANIŞMA

Cihad Seferinden Kültür Seferine.....	261
Seferden Sefârete	269
Kâfirin Cenneti Olarak Medeniyet	271
Hayretten Tecessüse	279

Kâfirden İlim Talebi.....	286
Terbiyenin Talime Fedası	293
BATI İLE HESAPLAŞMA	300
İslâm/Küfür Kutuplaşmasından Doğu/Batı Kutuplaşmasına	300
(1) Kadim Dikotomik (Dinî) Medeniyet Tasavvuru	302
(2) Kadîm Düalistik (Hikemî) Medeniyet Tasavvuru	307
(3) Modern Dikotomik (Medenî) Medeniyet Tasavvuru	317

FASIL ALTI

NİZÂM-I KADÎMDEN NİZÂM-I CEDÎDE

Ebedî İlden Fânî Devlete	323
Tebeddülden Tahavvüle.....	332
Gövde ve Lokomotif Olarak Ordunun İslahı	338
Nizâm-ı Âlemden Nizâm-ı Cemiyete	347
Organik Nizamdan Mekanik Nizama	354
Nizâm-ı Kadîmden Nizâm-ı Cedîde.....	360
Münevver Sultandan Müceddid Halifeye.....	367
Osmanlı Modernleşme İradesi	375
Velinimet Reâyâdan Verimli Vatandaşa	383
Devlet-i ‘Aliyye’den Devlet-i Muhammediyye’ye	389
Osmanlı Modernleşmesinin Gayesi.....	398
Osmanlı Modernleşmesinin Çapı.....	407
Töre-i Efrenç’den Usûl-i Medeniyete	410
Yeniden Nizamdan Yeni Nizama	417
Temdinden Tanzime Osmanlı Modernleşmesi	424

FASIL YEDİ

DEVİR-İ MAHMÛDÎ: OSMANLI MODERNLEŞMESİNİN MİLADİ

Yeniçeriliğin İmhasından Devletin İnşasına.....	443
Ulusal Devletin Ayak Sesleri	451
Mutlak Monarşiden Düalistik Parlamenterizme	457
Meşrûiyet Krizine Giden Yollar	469
Sarığa Karşı Fes.....	480
İdarî Reform: Akliyetten Sefaletle.....	492
İlk Büyük Meşrûiyet Krizi	505

FASIL SEKİZ
DEVLET AKLININ TANZİMAT KARARI

Nizâm-1 Cedid'den Tanzimât-1 Hayriyye'ye.....	522
Modern Haçlı Savaşı: Kırım Muharebesi.....	533
Alafrangalaşma İmtihanında Osmanlı	539
Sekülerleşme İmtihanında Osmanlı	547
Meşrûiyetin Kırmızı Çizgileri	557
Ne Müslümana Ne Gâvura Yaranmak.....	564
Tanzimattan Tahribata	572
Modernleşme Tünelinde Tereddüt.....	579

FASIL DOKUZ
DEVLET-İ 'ALİYYE'NİN TAHKİMİ

Yeni Meşrûiyet Failleri.....	589
Yeniden Meşrûiyet Tarzları	590
Meşrûiyet Krizinden Modernlik Sancısına.....	590
Ulemânın Mihnet Çağı.....	595
Medresenin Sonbaharı.....	601
Ulemânın Çıkış Yolları.....	607
Genç Türkler'den Sâdık Türkler'e	612
Ortak Muhalefet Cephesi.....	616
Siyasî Sistemin Tahkimi: Merkezîyetin Bekâsı.....	618
İdarî Meşrûiyetin Restorasyonu: İstibdaddan Sadakate	621
Sarayın Konağa Galebesi.....	629

FASIL ON
DEVLET-İ MUHAMMEDİYYE'NİN TAHKİMİ

CEMAATİN İHYÂSİ.....	635
Makro Milliyetçilikten Mikro Milliyetçiliğe.....	635
Pan-Slavizme Karşı İttihâd-1 İslâm.....	645
İştirâttan İttihada İslâmcılık.....	658
İttihâd-1 Anâsırdan İttihâd-1 İslâma	667
Algı ile Gerçek Arasında İttihâd-1 İslâm	675

SÜNNETİN İHYÂSI	684
Kozmopolitanizmden Komünalizme	684
Kamusal Alanda Aydınlanma	693
Sünnetin Hamîdi İhyâsı.....	701
Hilâfet İçin Teyakkuz	707
Askerliğin İtikadî Gereği	714
Halifenin Selamını Getiren Dervişler	724
Modernliğe Karşı Tasavvuf	733
Emperyalizme Karşı Tasavvuf.....	746

HÂTİME
TARİHE VE YAZANA İTİBAR

EKLER	765
Lügatçe	769
Kitâbiyat	775
Dizin.....	852

TABLULAR

Tablo 1	19
Tablo 2	54
Tablo 3	78
Tablo 4	98
Tablo 5	138
Tablo 6	310